

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА
ГРІНЧЕНКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Примальною комісією
Протокол № 1 від 19/03/2026 р.
Голова Примальної комісії

Олександр ТУРУНЦЕВ

ПРОГРАМА

**вступного випробування (іспиту) до аспірантури
зі спеціальності А 1 «Освітні науки»**

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: А Освіта

Освітньо-наукова програма: «Освітні, педагогічні науки»

На основі: освітнього ступеня «Магістр»

(освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»)

ПОГОДЖЕНО

Проректор з наукової роботи та
міжнародної діяльності

Наталія ВІННІКОВА

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради
Факультету педагогічної освіти
Протокол № 2 від 23 березня 2026 р.
Голова Вченої ради

Ольга КОТЕНКО

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
I. Структура програми вступного випробування (іспиту)	5
1.1. Перелік загальних питань для складання вступного випробування (іспиту) зі спеціальності А1 Освітні науки	5
1.2. Перелік питань за науковими інтересами вступника (загальна педагогіка та історія педагогіки)	7
1.3. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія та методика професійної освіти)	7
1.4. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія та методика виховання)	8
1.5. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія та методика навчання музики)	8
1.6. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія та методика навчання української мови)	8
1.7. Перелік питань за науковими інтересами вступника (інформаційно-комунікаційні технології в освіті)	9
II. Критерії та система оцінювання вступного випробування (іспиту)	10
2.1. Критерії оцінювання відповідей із загальних питань вступного випробування (іспиту)	10
2.2. Критерії оцінювання результатів опитування за науковими інтересами вступника	11
III. Список рекомендованої літератури для вступу	11

Пояснювальна записка

В умовах реформування системи освіти в Україні, виникнення нових освітніх трендів підготовка здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти є одним із визначальних чинників відтворення інтелектуальних і продуктивних сил суспільства, розвитку наукового потенціалу українського народу, запорукою майбутніх успіхів у зміцненні й утвердженні авторитету України як європейської, суверенної, незалежної, демократичної держави.

Мета вступного іспиту є систематизація теоретичних і прикладних знань науковців-початківців щодо розуміння сучасних євроінтеграційних процесів модернізації освіти, стратегій реформування вітчизняної вищої освіти, сприяння розвитку їх дослідницько-аналітичних якостей, загальних, галузевих (загальних) та галузевих (спеціальних) компетентностей як науковців. Вступне випробування для вступників третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти за спеціальністю А1 Освітні науки має на меті визначити рівень їхньої готовності до навчання, оволодіння науковими та дослідницькими компетентностями.

Програма розроблена у контексті нових вимог до освітньо-наукової підготовки дослідників у галузі знань А Освіта за спеціальністю А1 Освітні науки та відповідно до «Рекомендацій щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми» (2020) та «Роз'яснення щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми» (2024), затверджених Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. Програма побудована на основі міждисциплінарного підходу та містить питання зі стратегічних напрямів модернізації сучасної системи освіти в Україні, її нормативно-правового забезпечення, євроінтеграційних аспектів освіти, сучасних інноваційних освітніх технологій, методології наукового дослідження й тенденцій розвитку сучасної педагогічної науки.

Окремими складовими елементами Програми, які мають допомогти майбутньому науковцю в процесі підготовки до вступного випробування, є загальнотеоретичні питання, питання орієнтовані на знання загальної педагогіки та історії педагогіки, теорії та методики професійної освіти, теорії та методики виховання, теорії та методики навчання музики, української мови, інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, список рекомендованої літератури, критерії оцінювання освітніх результатів.

Змістове поле програми представлено такими найбільш суттєвими науковими аспектами:

- нормативні основи розвитку сучасної освіти;
- генеза розвитку педагогічної науки;

- науковий апарат педагогіки;
- процес інтеграції та диференціації наук про освіту;
- логіка, етапи та методи наукового дослідження;
- стратегічні напрями модернізації вітчизняної системи вищої освіти;
- нормативно-правова база освіти в Україні;
- сучасні концепції освіти;
- інформаційно-комунікаційні технології в освіті;
- основи менеджменту освіти;
- аналіз сучасних тенденцій розвитку освіти в Україні;
- алгоритм наукового дослідження;
- діагностичний інструментарій та методичний супровід власного дослідження;
- основи сучасної дидактики;
- гносеологія наукового пізнання.

I. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1.1. Перелік загальних питань для складання вступного іспиту зі спеціальності А1 Освітні науки.

1. Педагогіка як сутнісна основа спеціальності А1 Освітні науки.
2. Провідні педагогічні категорії та поняття.
3. Генезис педагогічної думки. Основні його періоди й найбільш видатні персоналії.
4. Інтеграція і диференціація освітніх наук.
5. Сутність гносеології та методології наукового пізнання.
6. Логіка та етапи наукового дослідження.
7. Методи педагогічного дослідження. Їх класифікація.
8. Характеристика нормативно-правової бази розвитку освіти в Україні.
9. Стратегічні напрями модернізації вітчизняної системи освіти у контексті положень Закону України «Про освіту» (2017р. зі змінами).
10. Характеристика провідних понять Закону України «Про освіту»: академічна свобода, індивідуальна академічна траєкторія, компетентність.
11. Галузеві стандарти вищої освіти: структура та особливості.
12. Напрями модернізації вітчизняної системи вищої освіти у контексті положень « Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2023-2032 роки» (2022 р.).
13. Стратегія освітньої політики в Україні у контексті її входження у Європейський освітній простір.
14. Особливості системи освіти в одній із країн Європейського Союзу. Сутність компаративного аналізу педагогічних явищ.
15. Сучасне тлумачення феномену якості освіти у законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) та Рекомендаціях Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти стосовно запровадження внутрішньої системи забезпечення якості (2019 р.).
16. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості вищої освіти. Професійний стандарт на групу професій «Викладач закладу вищої освіти» (наказ МОН України від 16.10.2024 р.).
17. Моніторинг якості освіти: поняття, сутність, структура. Види моніторингу.
18. Діагностичне обстеження в системі моніторингу якості навчальних досягнень. Аналіз кількох діагностичних методик.
19. Ієрархія провідних методологічних підходів щодо реалізації досліджень за спеціальністю А 1 Освітні науки та їхня характеристика.

20. Компетенція та компетентність як провідні поняття компетентнісного підходу та індикатори якості освіти.
21. Освітні технології: поняття, сутність, структура.
22. Сутність базових принципів сучасної освіти.
23. Методи навчання: поняття, структура, функції. Класифікації методів навчання.
24. Форми організації навчання та їх трансформація у сучасній системі освіти.
25. Сутність інтерактивних методів та технологій сучасної освіти.
26. Тенденції та особливості сучасного виховання. Сутність педагогіки дозвілля.
27. Принципи, методи й напрями сучасного виховання.
28. Особливості сучасного виховання молоді з урахуванням зміни поколінь.
29. Розвиток особистості: закономірності, рушійні сили, чинники.
30. Педагогічний контекст проблеми віку. Вікова періодизація розвитку особистості. Соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, вікові новоутворення особистості.
31. Андрагогіка як галузь педагогічного знання. Сутність освіти для сталого розвитку.
32. Сутність концепції «Освіта протягом життя»: світовий досвід і українська практика.
33. Концептуальні засади реформування середньої школи (НУШ).
34. Навчання на дослідницькій основі. Методи залучення студентів до науково-дослідної роботи.
35. Сутність деонтології як складової етико-педагогічного знання. Проблема академічної прозорості та доброчесності сучасної освіти. Закон України «Про академічну доброчесність»(2026 р.).
36. Сутність комунікативної культури педагога як основи сучасної освітньої діяльності.
37. Поняття академічної мобільності та конкурентоспроможності фахівців.
38. Полікультурна освіта в Україні: сутність, принципи й тенденції.
39. Напрями інформатизації освіти. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології навчання.
40. Дистанційне навчання: переваги й недоліки.
41. Сутність і характеристика інтерактивних методів навчання.
42. Менеджмент освіти: сутність, функції, принципи та моделі.
43. Характеристика компонентів інформаційно-освітнього середовища ЗВО.
44. Аксиологічні пріоритети сучасної освіти.

45. Функції Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (Україна).

1.2. Перелік питань за науковими інтересами вступника (загальна педагогіка та історія педагогіки)

1. Сучасні освітні парадигми та підходи, шляхи їх реалізації.
2. Русійні сили, закономірності та фактори розвитку особистості.
3. Сутність провідних наукових підходів до проблеми вікової періодизації.
4. Освітній процес як система (ієрархія структурних компонентів та логіка зв'язків між ними).
5. Специфіка процесу педагогічного дослідження та логіка вибору методів.
6. Імідж сучасного педагога: виклики сьогодення.
7. Характеристика основних моделей освіти: історичний аспект.
8. Становлення ідеї гуманізації освіти (провідні етапи та персоналії).
9. Українські педагоги ХХ століття та їх внесок у розвиток вітчизняної педагогічної науки.
10. Освітня діяльність і педагогічні погляди Б. Грінченка.

1.3. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія та методика професійної освіти)

1. Тенденції розвитку професійної освіти в Україні: компетентнісна орієнтація, міждисциплінарний характер, неперервність.
2. Сучасний стан, зміст і технології забезпечення якості освіти в Україні.
3. Вплив сучасних ІК-технологій на зміну освітньої парадигми.
4. Основні принципи розвитку вищої освіти в умовах глобалізованого полікультурного світу.
5. Фундаментальні принципи розвитку сучасної професійно-педагогічної освіти.
6. Професіоналізм, його сутність. Умови розвитку професіоналізму в процесі навчання та професійної діяльності.
7. Пріоритетні напрями реформування професійно-педагогічної освіти в Україні.
8. Важливість навчання впродовж життя для підтримки професійної кар'єри та особистісного зростання.
9. Сутність інноваційності професійно-педагогічної освіти.
10. Професійна кваліфікація, рівні Національної рамки кваліфікацій.

1.4. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія та методика виховання)

1. Сучасні вітчизняні та зарубіжні концепції виховання особистості.
2. Сутність та зміст процесу виховання та самовиховання особистості.
3. Провідні закономірності та принципи виховання.
4. Соціально-культурні тенденції самовизначення сучасної молоді.
5. Методи виховання особистості та їх класифікація.
6. Форми та засоби виховання особистості.
7. Сучасні технології виховання особистості.
8. Аксіологічні аспекти сучасного процесу виховання особистості.
9. Сутнісні характеристики педагогіки дозвілля як актуального напрямку сучасної теорії та практики виховання.
10. Сутність та зміст партнерської взаємодії суб'єктів у закладах середньої та вищої освіти.

1.5. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія та методика навчання музики)

1. Сучасні вітчизняні та зарубіжні концепції музичного розвитку особистості.
2. Характеристика сучасних парадигм мистецької освіти.
3. Системи музичного виховання ХХ століття.
4. Зміст музичного навчання як чинник забезпечення якості вищої професійної освіти.
5. Музично-естетична компетентність як освітній результат здобувача вищої мистецької освіти.
6. Гедоністичні, комунікативні і виховні функції музичного мистецтва.
7. Розуміння музичних стилів, жанрів і форм як чинник духовного розвитку особистості.
8. Методика розвитку духовного потенціалу особистості у процесі вищої музичної освіти.
9. Засоби формування слухацької культури особистості у процесі професійної підготовки.
10. Критерії та рівні оцінних суджень особистості у музичному мистецтві.

1.6. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія та методика навчання української мови)

1. Теоретичні засади методики навчання української мови в основній та профільній школах.

2. Здобутки сучасної лінгводидактики в теорії методів і прийомів навчання української мови в профільній школі.
3. Роль інтерактивних методів навчання у формуванні мовної особистості учнів старших класів.
4. Методи і прийоми навчання фонетики в п'ятих та старших класах.
5. Методика навчання учнів 5-7 класів лексикології.
6. Методика вивчення фразеології української мови, шляхи засвоєння фразеологізмів.
7. Методика навчання морфеміки та словотвору в 5-9 класах.
8. Особливості навчання орфографії української мови у 5-9 класах.
9. Методи й прийоми теоретично-практичного вивчення синтаксису у 8-9 класах.
10. Принципи побудови чинних програм та підручників з української мови для 5-11 класів.

1.7. Перелік питань за науковими інтересами вступника (інформаційно-комунікаційні технології в освіті)

1. Види інформаційних процесів.
2. Операційна система: основні поняття та види. Порівняння різних операційних систем.
3. Поняття про мови програмування. Різні парадигми програмування. Основні моделі програмування:
4. Глобальні та локальні комп'ютерні мережі.
5. Відкриті навчально-наукові ресурси, сервіси e-science
6. Дидактичні основи створення й використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)
7. Поняття про електронне освітнє середовище, освітній простір.
8. Мультимедійні технології навчання. Дидактичні принципи побудови та проектування аудіо-, відео- і електронних навчальних посібників.
9. Застосування систем багатовимірного представлення предметної області в освіті.
10. Психолого-педагогічні особливості використання ІКТ в закладах освіти.

II. КРИТЕРІЇ ТА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступне випробування для майбутніх здобувачів третього (освітньо-науково) рівня вищої освіти за освітньо-науковою програмою спеціальності А1 Освітні науки здійснюється за принципом накопичувальної системи. Сумарна оцінка вступного випробування складається з балів, накопичених за окремими критеріями оцінювання запропонованих загальних та галузевих питань фахового випробування та є підставою для рейтингу. Максимальна можлива оцінка, відповідно до перелічених критеріїв, складає 200 балів. Загальна система рейтингових балів змістових блоків вступного випробування представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок загального рейтингового балу

№	Змістові блоки фахового випробування	Кількість рейтингових балів
1	Загальнотеоретичні питання (1, 2 питання)	120
2	Опитування за науковими інтересами абітурієнта (3 питання)	80
Загальний рейтинговий бал		200

2.1. Критерії оцінювання відповідей із загальнотеоретичних питань вступного іспиту

Максимальна оцінка за відповіді на загальнотеоретичні питання вступного іспиту складає 120 балів. Критерії оцінювання відповідей на загальнотеоретичні питання в табл. 2.

Таблиця 2

Загальні критерії оцінювання відповідей із загальнотеоретичних питань

№	Критерії оцінювання	Оцінка (у балах)
1	Відповідь, яка виявляє всебічне й глибоке знання матеріалу з кожного екзаменаційного запитання, у тому числі ґрунтовні знання першоджерел. Ця оцінка передбачає також вільну орієнтацію вступника у сучасній освітній проблематиці, системне бачення шляхів розв'язання актуальних проблем освіти. Відповіді на всі питання білета, додаткові запитання характеризуються повнотою, вичерпністю та обґрунтованістю	90-120
2	Вступник продемонстрував належний рівень володіння знаннями з кожного екзаменаційного запитання, але відповіді на питання не є повними, вичерпними та аргументованими	60-90
3	Вступник виявив поверхові, фрагментарні знання, недостатнє володіння понятійним апаратом, відсутність цілісності знань, частково знає основні літературні джерела	30-60
4	Відповідь вступника свідчить про низький рівень володіння обсягом і змістом понятійного апарату, фрагментарність знань із теорії освіти. Вступник допускає суттєві помилки в характеристиці освітніх явищ, фактів	1-30

2.2. Критерії оцінювання результатів опитування за науковими інтересами вступника

Максимальна оцінка за відповіді на запитання опитувальника за науковими інтересами вступника складає 80 балів. Критерії оцінювання відповідей на запитання опитувальника в табл. 3.

Таблиця 3

№	Критерії оцінювання	Оцінка (у балах)
1	Вступник вільно орієнтується в сучасних освітніх проблемах та усвідомлює шляхи їх вирішення, репрезентує та позиціонує власну думку	50-80
2	Вступник орієнтується в проблемних питаннях сучасної освіти, усвідомлює важливість їх вирішення, проте не повною мірою може аналізувати міждисциплінарні явища і процеси, демонструвати власну позицію з обговорюваних наукових питань	25-50
3	Вступник поверхово розуміється в проблемах сучасної освіти, не виявляє здатності здійснювати науковий аналіз педагогічних явищ і процесів, висувати інноваційні ідеї, що відповідають освітнім трендам	1-25

ІІІ. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Башкір, Ольга Іванівна, *Методологія науково-педагогічного дослідження та презентація його результатів : навчально-методичний посібник* / О. І. Башкір ; рецензент: Т. В. Рогова, Л. А. Штефан; Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди - Харків, 2020 - 94 с. <https://dspace.hnpu.edu.ua>
2. Березівська Л. Д. *Енциклопедичний словник про педагогів України на зламі епох (друга половина ХІХ ст.–початок ХХІ ст.): історичний контекст. Проблеми сучасного словникарства : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. семінару 5 лют. 2025 р. КЗ «КОІПЮ імені Василя Сухомлинського», м. Кропивницький, Україна, стор. 11-15.*
3. Братко, Марія Василівна, *Педагогічна інноватика : навчально-методичний посібник* / М. В. Братко, М. В. Козир; Київський університет імені Бориса Грінченка - Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 270 с.
4. Воевідко, Людмила, *Музична педагогіка : навчальний посібник* / Л. Воевідко; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка - Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2022 - 240 с. <http://elar.kpnu.edu.ua:8081>
5. *Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді: науково-аналітична доповідь* / В.Г. Кремень, В.І. Луговий, П.Ю. Саух, І.І. Драч, О.М. Слюсаренко, Ю.А. Скиба, О.В. Жабенко, С.А. Калашнікова, Ж.В. Таланова, О.М. Петроє, О.Ю. Оржель, І.Ю. Регейло, М.В. Набок; за заг. ред. В.Г. Кременя. – Київ: Педагогічна думка, 2023. 172 с.
6. Джаман, Таміла Вікторівна, *Історія педагогіки в Україні : навчальний посібник* / Т. В. Джаман. Львів : Новий Світ, 2025. 286 с.
7. *Енциклопедія освіти* / голов. Ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.